

A hunt for Caucasian goats

Дзәбидырдзуан

zæbidərzwan

Охота на туров

Zhenya

Женя

1.1 Гъер дзәбидыртæ	та	афтæ	сты	æмæ	тынг	тынг
гъер дзәбидыр -т -æ	=та	афтæ	сты	æмæ	тынг	тынг
now Caucasian.goat PL NOM	=CONTR	so	be.PRS.3PL	and	very	very
zonndjyn ысты	уыдон	дæр				
zonndjyn ысты	уыдон	=дæр				
clever	be.PRS.3PL	DemDist.PL.NOM	=PTCL			
Here were the goats, they are also very-very intelligent.						
1.2 Гъер заграницæйæ	дæр	æрцæуынц	æмæ	уыдон	дæр	æмæ
гъер заграницæ -йæ	=дæр	æр- цæу -ынц	æмæ	уыдон	=дæр	æмæ
now abroad ABL	=PTCL	PV go PRS.3PL	and	DemDist.PL.NOM	=PTCL	and
гъер адæймаджы	тæф	куы	бамбарой	уæд	алидзынц	
гъер адæймадж -ы	тæф	куы	ба- мбар -ой	уæд	а- лидз -ынц	
now man GEN	smell if	PV know SBJV.3PL	then	PV run PRS.3PL		
People even come from abroad and they (the hunters) too and, well, when they (the goats) feel the smell of man, they run away.						
1.3 Сæ	разы	дард	ранæй	дæр	тамако	ма
cæ=	раз -ы	дард	ран -æй	=дæр	тамако	ма
POSS.3PL=	front INESS	distant	place ABL	=PTCL	tobacco	NEG
арахъ	дæр	ма	бануаз	кæннодæ	дæ	бадым
арахъ	=дæр	ма	ба- нуаз -*0	кæннодæ	=дæ	-*0
moonshine	=PTCL	NEG	PV drink IMP.2SG	otherwise	=2SG.ENCL.GEN	srazæm
базондзысты	æмæ	гъод	алидзынц			
ба- зон -дзысты	æмæ	гъод	а- лидз -ынц			
PV know FUT.3PL	and	then	PV run PRS.3PL			
You must not smoke or drink near them, otherwise they recognize you and run away.						
1.4 Фæлæ сæм	афтæ	куы	ацæуай	æмæ	сыл	
фæлæ =сæм	афтæ	куы	а- цæу -ай	æмæ	=сыл	
but =3PL.ENCL.ALL	so	if	PV go SBJV.2SG	and	=3PL.ENCL.SUPER	
æyyæнкæй	куы	рацæуай	гъе	уæд	кæм	фæхизынц
æyyæнк -æй	куы	ра- цæу -ай	гъе	уæд	кæм	фæ- хиз -ынц
confidence ABL	if	PV go SBJV.2SG	well	then	where	PV graze PRS.3PL
уым	сæ	дард	гъе	заграницæйæ	иу	куы
уым	cæ=	дард	гъе	заграницæ -йæ	=иу	куы
DemDist.IN POSS.3PL=	distant	well	abroad ABL	=ITER	if	
æрбацыдысты	уæд	max	лæг	йæд	уыдис	,
æрба- цыд -ысты	уæд	max	лæг	йæд	уыд -ис	
PV go PST.INTR.3PL	then	we.GEN	man	then	be	PST.INTR.3SG

охотсоюзы	куыста				
охотсоюз -ы	куыст -а				
hunters.union INESS	work PST.TR.3SG				
And if, well, you approach them and gain their trust, then over there, where they herd, then them... (?) from abroad when (people) came, my husband was then, he worked in the hunters' union.					
1.5 Амæ иу куы æрбацыдысты	заграницæйæ уæд сыл				
æмæ =иу куы æрба- цыд -ысты	заграницæ -йæ уæд =сыл				
and =ITER if PV go PST.INTR.3PL	abroad ABL then =3PL.ENCL.SUPER				
, гъер уыдон цы амардтайккой	ай та				
гъер уыдон цы а- мард -т -аиккой	ай =та				
now DemDist.PL.NOM what PV kill TR CNTRF.3PL	DemProx.NOM =CONTR				
знаменитый охотник уыдис	Митя Күздзиаты .				
знаменитый охотник уыд -ис	Митя Күздзиат				
be PST.INTR.3SG	Mitya Kudzievy				
And when (people) came from abroad... well, whom could they have killed? But he was a famous hunter, Mitya Kuziaty.					
1.6 Гъемæ иу загъта	ныртæккæ уæм сæ æз				
гъемæ =иу загът -а	ныртæккæ =уæм =сæ æз				
so =ITER say PST.TR.3SG	now =2PL.ENCL.ALL =3PL.ENCL.GEN I				
ыстæрдзынæн æмæ иу фехсут	зæгъгæ æмæ дыууæ				
ыс- тær -дзынæн æмæ =иу фе- хс -ут	зæгъгæ æмæ дыууæ				
PV chase FUT.1SG and =ITER PV shoot IMP.2PL say CONV and two					
сыкъайæн лæвæрдтой	æртæ килограммы сыгъзæрин .				
сыкба -йæн лæвæрд -т -ой	æртæ килограмм -ы сыгъзæрин				
horn DAT give TR PST.TR.3PL three kilogram GEN gold					
And so he told them, now I will bring them to you, and then you shoot, and for two horns they gave him 3 kilograms of gold.					
1.7 йæ дзидза та	йын турбазæмæ сдавать				
йæ= дзидза =та	=йын турбазæ -мæ сдавать				
POSS.3SG= meat =CONTR	=3SG.ENCL.DAT tourist.centre ALL				
кодтой	æмæ уый дæр первый сортыл нымад				
код -т -ой	æмæ уый =дæр первый сорт -ыл нымад				
do TR PST.TR.3PL and DemDist.NOM	=PTCL first quality SUPER count				
уыдис					
уыд -ис					
be PST.INTR.3SG					
(One) gave meat away to the tourist centre, it was also considered to be first-class.					
1.8 Амæ тынг бирæ приход кодта	Митя Күздзиатæй .				
æмæ тынг бирæ приход код -т -а	Митя -æй				
and very a.lot.of profit do TR PST.TR.3SG	Mitya Kudzievy ABL				
Mitya Kuziaty used to make a lot of profit.					
1.9 Гъемæ иу сын	æз дам уым сæ				
гъемæ =иу =сын æз =дам уым =сæ					
so =ITER =3PL.ENCL.DAT I =CIT DemDist.IN	=3PL.ENCL.GEN				
батæрдзынæн æмæ уыдон	гъер цас зыдтой				
ба- тær -дзынæн æмæ уыдон	гъер цас зыд -т -ой				
PV chase FUT.1SG and DemDist.PL.NOM	now how.much know TR PST.TR.3PL				

марынта	йәдтә					
мар -ын -т -ә	йәд -т -ә					
kill INF PL NOM	then PL NOM					
And he told (them): "I will bring you the goats", and what did they know about killing?						
1.10 Ам дәм	йәд	куынна	я	...	әдзух	куынна
ам =дәм	йәд	куынна	я		әдзух	куынна
DemProx.IN =2SG.ENCL.ALL	then	how.not	be.SBJV.3SG		always	how.not
цәуай	цуаны	уәд	ам	чи	цәры	уыдан
цәу -ай	цуан -ы	уәд	ам	чи	цәр -ы	уыдан
go SBJV.2SG	hunting INESS	then	DemProx.IN	who	live PRS.3SG	DemDist.PL.NOM
дәр	нә	фәмарынц	сә	къухы	не	фты
=дәр	нә	фә- мар -ынц	сә=	къух -ы	не	фт -ы
=PTCL	NEG	PV kill PRS.3PL	POSS.3PL=	hand GEN	NEG	reach PRS.3SG
Here how could this not be... if you do not always go hunting, those who live here, if they do not kill, they lose their grip.						
1.11 Гъемә сәм	иу	әз	дам	уәм	сә	
гъемә =сәм	=иу	әз	=дам	=уәм	=сә	
so =3PL.ENCL.ALL	=ITER	I	=CIT	=2PL.ENCL.ALL	=3PL.ENCL.GEN	
батәрдзынән	әмә	дам	к	... әз	куы	фәгәрах
ба- тәр -дзынән	әмә	=дам	к	әз	куы	фә- гәрах
PV chase FUT.1SG	and	=CIT	I	if	PV shot	do SBJV.1SG
иу	сымах	дәр	фәгәрах	кәнүт		
=иу	сымах	=дәр	фә- гәрах	кән -ут		
=ITER	you.PL	=PTCL	PV shot	do IMP.2PL		
(He said) I will bring them to you, and when I shoot, then you shoot too.						
1.12 Амә сыл	иу	хинәй	рацыди	әмә	иу	
әмә =сыл	=иу	хин -әй	ра- цыд -и	әмә	=иу	
and =3PL.ENCL.SUPER	=ITER	guile ABL	PV go PSTINTR.3SG	and	=ITER	
куы батардта	уәд	сын	иу	уый		
куы ба- тард -т -а	уәд	=сын	=иу	уый		
if PV chase TR PST.TR.3SG	then	=3PL.ENCL.DAT	=ITER	DemDist.NOM		
амардта	әмә	иу	уыцы	растәг	уыдан	дәр
а- мард -т -а	әмә	=иу	уыцы	растәг	уыдан	=дәр
PV kill TR PST.TR.3SG	and	=ITER	that	time	DemDist.PL.NOM	=PTCL
фәгәрах	кодтой					
фә- гәрах	код -т -ой					
PV shot	do	TR PST.TR.3PL				
And then he outsmarted them, and when he brought them, then he killed them himself while the others were shooting too.						
1.13 Амә сәм	иу	базгъордта	әмә	сә		
әмә =сәм	=иу	ба- згъорд -т -а	әмә	=сә		
and =3PL.ENCL.ALL	=ITER	PV run	TR PST.TR.3SG	and	=3PL.ENCL.GEN	
иу	ныхъәбыстә	кодта	о	маладәц-маладәц	ды	
=иу	ны- хъәбыс -т -ә	код -т -а	о	маладәц-маладәц	ды	
=ITER	PV embrace PL NOM	do	TR PST.TR.3SG			you.SG
йә	амардтай	зәгъигә	ну	сәхирдыгонау		
=йә	а- мард -т -ай	зәгъ -гә	ну	сә=	-хирдигонау	
=3SG.ENCL.GEN	PV kill TR PST.TR.2SG	say CONV	POSS.3PL=	in.smbs.manner		
And he ran towards them, embraced them and said: "well done!", "you killed them" in their language.						

1.14 Гъемæ иу ыстыр бузныгæй æрцыдисты æмæ гъер иу
 гъемæ =иу ыстыр бузныг -æй æр- цыд -ысты æмæ гъер =иу
 so =ITER big thankful ABL PV go PST.INTR.3PL and now =ITER

уйй ... уырдыгæй рацыдисты
 уий уырдыгæй ра- цыд -ысты
 DemDist.NOM from.there PV go PST.INTR.3PL

So they returned from there grateful... they came from there.

1.15 Амæ сын гъер охот-союз нæма уыди
 амæ =сын гъер охотсоюз нæма уыд -и
 and =3PL.ENCL.DAT now hunters.union not.yet be PST.INTR.3SG

And they didn't have a hunters' union yet.

1.16 Амæ фондз азы махмæ цыдисты с ночевкой æхсæв иу
 амæ фондз аз -ы махмæ цыд -ысты с ночевкой æхсæв =иу
 and five year GEN we.ALL go PST.INTR.3PL night =ITER

махмæ цыдисты

махмæ цыд -ысты
 we.ALL go PST.INTR.3PL

And they came to us for 5 years, with staying at night, they came to us at night.

1.17 Амæ гъе ахæм хорз адæмтæ дзы уыди гъе
 амæ гъе ахæм хорз адæм -т -æ =дзы уыд -и гъе
 and well such good people PL NOM =3PL.ENCL.ABL be PST.INTR.3SG well
ахæм амæ дзы
 ахæм амæ =дзы иутæ уырыссагай тынг хорз
 such and =3PL.ENCL.ABL one PL NOM Russian EQU very good

зыдтой

зыд -т -ой
 know TR PST.TR.3PL

And they were so nice people, those ones, and some of them were very fluent in Russian.

1.18 Фæлæ иннæтæ та нæ зыдтой æмæ иу
 фæлæ иннæ -т -æ =та нæ зыд -т -ой æмæ =иу
 but other PL NOM =CONTR NEG know TR PST.TR.3PL and =ITER
сын æхсæвхүйссæн куы бақодтон уæд базыл
 =сын æхсæв хүйссæн куы ба- код -т -он уæд баз -ыл
 =3PL.ENCL.DAT night place.for.sleeping if PV do TR PST.TR.1SG then pillow SUPER
нæ хүйссидисты æмæ зæгъын цæуылнаæ хүйссе
 нæ хүйссид -ысты æмæ зæгъ -ын цæуылнаæ хүйс -ут
 NEG sleep PST.INTR.3PL and say PRS.1SG why.not sleep PRS.2PL

базыл

баз -ыл
 pillow SUPER

But the others were not. And when I made their beds, then they didn't sleep on the cushion, and I (said), why don't you sleep on the cushion?

1.19 Амæ дам адæймаг бон изæрмæ рацы-бацы кæны æхсæв та
 амæ =дам адæймаг бон изæр -мæ рацы-бацы кæн -ы æхсæв =та
 and =CIT man day evening ALL entrance-exit do PRS.3SG night =CONTR
дам куы схуыса уæд дам хъумæ йæ туг æнæ
 =дам куы с- хүйс -а уæд =дам хъумæ йæ= туг æнæ=
 =CIT if PV sleep SBJV.3SG then =CIT must POSS.3SG= blood without=

тормозәй	йәд	кәна	...	куса
тормоз	-әй	йәд	кән -а	кус -а
brake	ABL	then	do SBJV.3SG	work SBJV.3SG

And (he said), man walks around the whole day, and at night, when he goes to sleep, then the bed should work without brakes.

1.20	<i>Æмæ иу</i>	базтæ	систой
	æmæ =iy	баз -t -æ	c- ист -oij
	and =ITER	pillow PL NOM	PV take PST.TR.3PL

And they removed the cushions.

1.21	Гъемæ	афтæ	æмæ	уæд	иу	хатт	ам	æстдæсæй	бадтысты
	гъемæ	афтæ	æмæ	уæд	иу	хатт	ам	æстдæс -æй	бадт -ысты
	so	so	and	then	one	time	DemProx.IN	eighteen ABL	sit PSTINTR.3PL

сæ	президент	дæр	нæм	уыдис
сæ=	президент	=дæр	=нæм	уыд -и

POSS.3PL= president =PTCL =1PL.ENCL.ALL be PSTINTR.3SG

And so then once here there sat 18 people and their president was also here.

1.22 Слово «американский президент» в языке аме

1.22 Са́ммериканский́ президент́ ама́ ам
са≡ американский президент жәмә ам

Their American president, and they sat here, and I made them meat pies from goat meat, pies, meat pies I made and... they didn't know how to eat.

1.23	Күйдәй	бахордтаңккой	уый	нәе	зыдтой
	куйдәй	ба- хорд -т -аиккой	уый	нәе	зыд -т -ой
	in.what.wav	PV eat TR CNTRF.3PL	DemDist.NOM	NEG	know TR PST.TR.3PL

They didn't know how to eat.

1.24	Æмæ	уæд	мæ	иннæтæ	æрбацыдысты	æмæ	уæд
	æмæ	уæд	мæ	иннæ -т -æ	æрба- цыд -ысты	æмæ	уæд
	and	then	and	other PL NOM	PV go PSTINTR.3PL	and	then

райдыдтой	уыдон	дэр	хэрын
ра- йдыд -т -ой	уыдон	=дэр	хэр- -ын
PV begin TR PST.TR.3PL	DemDist.PL.NOM	=PTCL	eat INE

And then others came and they too began to eat.

1.25	Æмæ	уæд	Мæскуйæ	иу	надзиratель	уыдис
	æmæ	uæd	Mæskuy -yæ	iy	nadziratel'	uyd -is
	and	then	Moscow ABL	one	inspector	be PSTINTR3SG

хъахъхъæнгæйæ	чи	кодта	ахæм	æмæ
хъахъхъæн -гæ	-йæ	чи	код -т	-а
guard	CONV	ABL	who	do TR PST.TR.3SG

нахионтæй	уæртæ	уым	срасыг	и	пьяный	æмæ
нæ= хи -он -т -æй	уæртæ	уым	с- расыг	и	пьяный	æмæ
POSS.1PL= REFL.GEN ADJ PL ABL	there	DemDist.IN	PV drunk	EXST		and

уым хүйссыдис афтæ
 уым хүйссыд -ис афтæ
 DemDist.IN sleep PSTINTR.3SG so

And at that time there was an inspector from Moscow, who protected some of them and of us. There he got drunk and so slept there.

1.26 Амæ дам мæ надзиратель уже амарди
 амæ =дам мæ= надзиратель уже а- мард -и
 and =CIT POSS.1SG= inspector already PV die PSTINTR.3SG

And that inspector is now dead already.

A hunt for Caucasian goats

Дзæбидырдзуан

zæbidərzwan

Охота на туров

Zhenya

Женя

1.1 Гъер дзæбидыртæ та афтæ сты амæ тынг тынг
 гъер дзæбидыр -т -æ =та афтæ сты амæ тынг тынг
 now Caucasian.goat PL NOM =CONTR so be.PRS.3PL and very very

zonndжын ысты уыдон дæр
 зондджын ысты уыдон =дæр
 clever be.PRS.3PL DemDist.PL.NOM =PTCL

Here were the goats, they are also very-very intelligent.

1.2 Гъер заграницæйæ дæр æрцæуынц амæ уыдон дæр амæ
 гъер заграницæ -йæ =дæр æр- цæу -ынц амæ уыдон =дæр амæ
 now abroad ABL =PTCL PV go PRS.3PL and DemDist.PL.NOM =PTCL and

гъер адæймаджы тæф куы бамбарой уæд алидзынц
 гъер адæймадж -ы тæф куы ба- мбар -ой уæд а- лидз -ынц
 now man GEN smell if PV know SBJV.3PL then PV run PRS.3PL

People even come from abroad and they (the hunters) too and, well, when they (the goats) feel the smell of man, they run away.

1.3 Сæ разы дард ранæй дæр тамако ма бадым
 сæ= раз -ы дард ран -æй =дæр тамако ма ба- дым -*0
 POSS.3PL= front INESS distant place ABL =PTCL tobacco NEG PV smoke IMP.2SG

арахъ дæр ма бануаз кæннодæ дæ сразæм
 арахъ =дæр ма ба- нуаз -*0 кæннодæ =дæ сразæм
 moonshine =PTCL NEG PV drink IMP.2SG otherwise =2SG.ENCL.GEN

базондзысты амæ гъод алидзынц

ба- зон -дзысты амæ гъод а- лидз -ынц
 PV know FUT.3PL and then PV run PRS.3PL

You must not smoke or drink near them, otherwise they recognize you and run away.

1.4 Фæлæ сæм афтæ куы ацæуай амæ сыл
 фæлæ =сæм афтæ куы а- цæу -ай амæ =сыл
 but =3PL.ENCL.ALL so if PV go SBJV.2SG and =3PL.ENCL.SUPER

æууәнкәй **куы** **рацәуай** **гъе** **уәд** **кәм** **фәхизынц** **гъе**
 æууәнк -әй куы ра- цәу -ай гъе уәд кәм фә- хиз -ынц гъе
 confidence ABL if PV go SBJV.2SG well then where PV graze PRS.3PL well
уым **сæ** **дард** **гъе** **заграницәйә** **иу** **куы**
 уым сæ= дард гъе заграницә -йә =иу куы
 DemDist.IN POSS.3PL= distant well abroad ABL =ITER if
æрбаңысты **уәд** **макс** **ләг** **йәд** **уыдис**
 æрба- цыд -ысты уәд макс ләг йәд уыд -ис
 PV go PST.INTR.3PL then we.GEN man then be PST.INTR.3SG

охотсоюзы **куыста**

охотсоюз -ы куыст -а
 hunters.union INESS work PST.TR.3SG

And if, well, you approach them and gain their trust, then over there, where they herd, then them... (?) from abroad when (people) came, my husband was then, he worked in the hunters' union.

1.5 **Æмә иу** **куы** **æрбаңысты** **заграницәйә** **уәд** **сыл**
 амә =иу куы æрба- цыд -ысты заграницә -йә уәд =сыл
 and =ITER if PV go PST.INTR.3PL abroad ABL then =3PL.ENCL.SUPER
 , **гъер** **уыдон** **цы** **амардтайккой** **ай** **та**
 гъер уыдон цы а- мард -т -аиккой ай =та
 now DemDist.PL.NOM what PV kill TR CNTRF.3PL DemProx.NOM =CONTR
знаменитый охотник уыдис , **Митя Күздзиаты**.
 знаменитый охотник уыд -ис Митя Күздзиат
 be PST.INTR.3SG Mitya Kudziev

And when (people) came from abroad... well, whom could they have killed? But he was a famous hunter, Mitya Kuziaty.

1.6 **Гъемә иу** **загъта** **ныртәккә** **уәм** **сæ** **æз**
 гъемә =иу загът -а ныртәккә =уәм =сæ æз
 so =ITER say PST.TR.3SG now =2PL.ENCL.ALL =3PL.ENCL.GEN I
ыстәрдзынән **æмә** **иу** **фехсүт** **зәгъгә** **æмә** **дыууә**
 ыс- тәр -дзынән æмә =иу фе- хс -ут зәгъ -гә æмә дыууә
 PV chase FUT.1SG and =ITER PV shoot IMP.2PL say CONV and two
сыкъайән ләвәрдтой **æртә** **килограммы** **сыгъзәрин**.
 сыкъа -йән ләвәрд -т -ой æртә килограмм -ы сыгъзәрин
 horn DAT give TR PST.TR.3PL three kilogram GEN gold

And so he told them, now I will bring them to you, and then you shoot, and for two horns they gave him 3 kilograms of gold.

1.7 **йæ** **дзиңза** **та** **йын** **турбазәмә** **сдавать**
 йæ= дзиңза =та =йын турбазә -мә сдавать
 POSS.3SG= meat =CONTR =3SG.ENCL.DAT tourist.centre ALL
кодтой **æмә** **уый** **дәр** **первый** **сортыл** **нымад**
 код -т -ой æмә уый =дәр первый сорт -ыл нымад
 do TR PST.TR.3PL and DemDist.NOM =PTCL first quality SUPER count

уыдис.

уыд -ис
 be PST.INTR.3SG

(One) gave meat away to the tourist centre, it was also considered to be first-class.

1.8 **Æмә тыңг бирәе** **приход** **кодта** **Митя Күздзиатәй**.
 амә тыңг бирәе приход код -т -а Митя -әй
 and very a.lot.of profit do TR PST.TR.3SG Mitya Kudziev ABL

Mitya Kuziaty used to make a lot of profit.

1.9 Гъемæ иу	сын	æз	дам	уым	сæ
гъемæ =иу	=сын	æз	=дам	уым	=сæ
so =ITER	=3PL.ENCL.DAT	I	=CIT	DemDist.IN	=3PL.ENCL.GEN
батæрдзынæн	æмæ уыдон	гъер	цас	зыдтой	
ба- тær -дзынæн	æмæ уыдон	гъер	цас	зыд -т -ой	
PV chase FUT.1SG	and DemDist.PL.NOM	now	how.much	know TR PST.TR.3PL	
марынтæ	йæдтæ				
мар -ын -т -æ	йæд -т -æ				
kill INF PL NOM	then PL NOM				

And he told (them): "I will bring you the goats", and what did they know about killing?

1.10 Ам	дæм	йæд	куыннæ	яа	... аæдух	куыннæ
ам	=дæм	йæд	куыннæ	яа	аæдух	куыннæ
DemProx.IN	=2SG.ENCL.ALL	then	how.not	be.SBJV.3SG	always	how.not
цæуай	цуаны	уæд	ам	чи	цæры	уыдон
цæу -ай	цуан -ы	уæд	ам	чи	цæр -ы	уыдон
go SBJV.2SG	hunting INESS	then	DemProx.IN	who	live PRS.3SG	DemDist.PL.NOM
дæр	нæ фæмарынц	сæ	къухы	не	фты	
=дæр	нæ фæ- мар -ынц	сæ=	къух -ы	не	фт -ы	
=PTCL	NEG PV kill PRS.3PL	POSS.3PL=	hand GEN	NEG	reach PRS.3SG	

Here how could this not be... if you do not always go hunting, those who live here, if they do not kill, they lose their grip.

1.11 Гъемæ сæм	иу	æз	дам	уæм	сæ
гъемæ =сæм	=иу	æз	=дам	=уæм	=сæ
so =3PL.ENCL.ALL	=ITER	I	=CIT	=2PL.ENCL.ALL	=3PL.ENCL.GEN
батæрдзынæн	æмæ дам	к	... æз	куы фæгæрах	кæонон
ба- тær -дзынæн	æмæ =дам	к	æз	куы фæ- гæрах	кæн -он
PV chase FUT.1SG	and =CIT		I	PV shot	do SBJV.1SG then =CIT
иу	сымах	дæр	фæгæрах	кæнуут	
=иу	сымах	=дæр	фæ- гæрах	кæн -ут	
=ITER	you.PL	=PTCL	PV shot	do IMP.2PL	

(He said) I will bring them to you, and when I shoot, then you shoot too.

1.12 Амæ сыл	иу	хинæй	рацыди	æмæ	иу
æмæ =сыл	=иу	хин -æй	ра- цыд -и	æмæ	=иу
and =3PL.ENCL.SUPER	=ITER	guile ABL	PV go PST.INTR.3SG	and	=ITER
куы батардта	уæд	сын	иу	уый	
куы ба- тард -т -а	уæд	=сын	=иу	уый	
if PV chase TR PST.TR.3SG	then =3PL.ENCL.DAT	=ITER	DemDist.NOM		
амардта	æмæ	иу	уыцы	растæг	уыдон
а- мард -т -а	æмæ	=иу	уыцы	растæг	уыдон
PV kill TR PST.TR.3SG	and =ITER	that	time	DemDist.PL.NOM	=PTCL
фæгæрах	кодтой				
фæ- гæрах	код -т -ой				
PV shot	do TR PST.TR.3PL				

And then he outsmarted them, and when he brought them, then he killed them himself while the others were shooting too.

1.13 Амæ сæм	иу	базгъордта	æмæ	сæ
æмæ =сæм	=иу	ба- згъорд -т -а	æмæ	=сæ
and =3PL.ENCL.ALL	=ITER	PV run	TR PST.TR.3SG	and =3PL.ENCL.GEN

иу	ныхъәбистә	кодта	ой	маладәң-маладәң	ды
=иу	ны- хъәбис -т -ә	код -т -а	ой	маладәң-маладәң	ды
=ITER	PV embrace PL NOM	do TR PST.TR.3SG			you.SG

йæ	амардтай	зæгъга	ну	сæхирдыгонау
=йæ	a- мард -т -ай	зæгъ -гæ	ну	сæ= -хирдыгонау
=3SG.ENCL.GEN	PV kill TR PST.TR.2SG	say CONV		POSS.3PL= in.smbs.manner
And he ran towards them, embraced them and said: "well done!" "you killed them" in their language.				

1.14	Гъемæ иу ыстыр бузныгæй æрцыдисты	æмæ гъер иу
	гъемæ =иу ыстыр бузныг -æй æр- цыд -ысты	æмæ гъер =иу
	so =ITER big thankful ABL PV go PST.INTR.3PL	and now =ITER

уый	... уырдыгай рацыдышты	.
уый	уырдыгай ра- цыд -ышты	
DemDist.NOM	from.there PV go PST.INTR.3PL	
	So they returned from there grateful... they came from there.	

1.15	<i>Æмæ сын</i>	<i>гъер</i>	<i>охот-союз</i>	<i>наема</i>	<i>уыди</i>
	<i>æмæ =сын</i>	<i>гъер</i>	<i>охотсоюз</i>	<i>нæма</i>	<i>уыд -и</i>
	<i>and =3PL.ENCL.DAT</i>	<i>now</i>	<i>hunters.union</i>	<i>not.yet</i>	<i>be PST.INTR.3SG</i>

And they didn't have a hunters' union yet.	
1.16 <i>Æмæ фондз азы махмæ цыдысты с ночькой æхсæв иу</i> æмæ фондз аз -ы махмæ цыд -ысты с ночькой æхсæв =иу and five year GEN we.ALL go PST.INTR.3PL night =ITER	

махмæ	цидьсты
махмæ	цид -ысты
we.ALL	go PST.INTR.3PL

And they came to us for 5 years, with staying at night, they came to us at night.										
1.17	Æмæ	гъе	ахæм	хорз	адæмтæ	дзы	уыди		гъе	
	æmæ	g'ye	ahæm	horz	adæm	-t -æ	=dzy	uyd -i	g'ye	
	and	well	such	good	people	PL NOM	=3PL.ENCL.ABL	PST.INTR.3SG	well	
ахæм	æмæ	дзы		иутæ		уырыссагау	тынг	хорз		
ахæм	æмæ	=дзы		иу	-т	-æ	уырыссаг	-ay	тынг	хорз
such	and	=3PL.ENCL.ABL		one	PL	NOM	Russian	EQU	very	good

зыдтой
зыд -т -ой
know TR PST.TR.3PL

And they were so nice people, those ones, and some of them were very fluent in Russian.						
1.18	Фәлә	иннәтә	та	на	зыдтой	әмә
	фәлә	иннә	-т	-ә	=та	на
	but	other	PL	NOM	=CONTR	NEG
	сын	аөхсәвхүйссән	куы	бакодтон	уәд	базыл
	=сын	аөхсәв	хүйссән	куы	ба-	код
	=3PL.ENCL.DAT	night	place.for.sleeping	if	-т	-он
	на	хүйссыдысты	әмә	зәгъын	PV	do
					TR	PST.TR.1SG
						then
						pillow
						SUPER
					цауылнә	хүйссут

нæ хүйссыд -ысты әмæ зæгъ -ын цæуылнæ хүйсс -ут
NEG sleep PST.INTR.3PL and say PRS.1SG why.not sleep PRS.2PL
базыл
баз -ыл
pillow SUPER
But the others were not. And when I made their beds, then they didn't sleep on the cushion, and I (said), why don't you sleep on the cushion?

1.19 **Æмæ дам адæймаг бон изæрмæ** **рацы-бацы кæны аæсæв та**
 аæмæ =дам адæймаг бон изæр -мæ рацы-бацы кæн -ы аæсæв =та
 and =CIT man day evening ALL entrance-exit do PRS.3SG night =CONTR
дам куы схуыса **уæд дам хъумæ йæ туг æнæ**
 =дам куы с- хуысс -а уæд =дам хъумæ йæ= туг æнæ=
 =CIT if PV sleep SBJV.3SG then =CIT must POSS.3SG= blood without=
тормозæй йæд кæна **... куса**
 тормоз -æй йæд кæн -а кус -а
 brake ABL then do SBJV.3SG work SBJV.3SG

And (he said), man walks around the whole day, and at night, when he goes to sleep, then the bed should work without brakes.

1.20 **Æмæ иу базтæ** **систой**
 аæмæ =иу баз -т -æ с- ист -ой
 and =ITER pillow PL NOM PV take PST.TR.3PL

And they removed the cushions.

1.21 **Гъемæ афтæ аæмæ уæд иу хатт ам** **æстдæсæй бадтысты**
 гъемæ афтæ аæмæ уæд иу хатт ам æстдæс -æй бадт -ысты
 so so and then one time DemProx.IN eighteen ABL sit PST.INTR.3PL
сæ президент дæр наэм уыдис
 сæ= президент =дæр =наэм уыд -ис
 POSS.3PL= president =PTCL =1PL.ENCL.ALL be PST.INTR.3SG

And so then once here there sat 18 people and their president was also here.

1.22 **Сæ американский президент аæмæ ам бадынц аæмæ**
 сæ= американский президент аæмæ ам бад -ынц аæмæ
 POSS.3PL= president and DemProx.IN sit PRS.3PL and
сын æз ну туры масæйæ фыдджынта
 =сын æз ну тур -ы масæ -йæ фыдджын -т -æ
 =3PL.ENCL.DAT I Caucasian.goat GEN meat ABL meat.pie PL NOM
скодтон пироги фыдджынта скодтон аæмæ ... как
 с- код -т -он пироги фыдджын -т -æ с- код -т -он аæмæ как
 PV do TR PST.TR.1SG meat.pie PL NOM PV do TR PST.TR.1SG and
кушать они не знали
 кушать они не знали

Their American president, and they sat here, and I made them meat pies from goat meat, pies, meat pies I made and... they didn't know how to eat.

1.23 **Куыдæй баҳордтайккой** **уый нæ зыдтой**
 куыдæй ба- хорд -т -айккой уый нæ зыд -т -ой
 in.what.way PV eat TR CNTRF.3PL DemDist.NOM NEG know TR PST.TR.3PL

They didn't know how to eat.

1.24 **Æмæ уæд мæ иннаетæ** **æрбацыдтысты аæмæ уæд**
 аæмæ уæд мæ иннае -т -æ æрба- цыд -ысты аæмæ уæд
 and then and other PL NOM PV go PST.INTR.3PL and then
райдытой уыдон дæр хæрын
 ра- йдыд -т -ой уыдон =дæр хæр -ын
 PV begin TR PST.TR.3PL DemDist.PL.NOM =PTCL eat INF

And then others came and they too began to eat.

1.25 **Æмæ уæд Мæскуйæ иу надзиратель уыдис**
 аæмæ уæд Мæскуы -йæ иу надзиратель уыд -ис
 and then Moscow ABL one inspector be PST.INTR.3SG

хъахъянгэйæ	чи	кодта		ахæм	æмæ			
хъахъян -гæ	-йæ	чи	код -т -а	ахæм	æмæ			
guard	CONV	ABL	who	do	TR	PST.TR.3SG	such	and
нахионтæй			уæртæ	уым		срасыг	и	пъяный
нæ=	хи	-он	-т	-æй	уæртæ	уым	с-	расыг
POSS.1PL=	REFL.GEN	ADJ	PL	ABL	there	DemDist.IN	PV	drunk
уым	хуыссыдис		афтæ					и
уым	хуыссыд	-ис	афтæ					пъяный
DemDist.IN	sleep		PSTINTR.3SG	so				æмæ

And at that time there was an inspector from Moscow, who protected some of them and of us. There he got drunk and so slept there.

1.26 Амæ дам мæ	надзиратель	уже	амарди					
амæ =дам	мæ=	надзиратель	уже	а-	мард	-и		
and	=CIT	POSS.1SG=	inspector	already	PV	die	PSTINTR.3SG	

And that inspector is now dead already.

A hunt for Caucasian goats

Дзæбидырдзуан

zæbidærzwan

Охота на тuroв

Zhenya

Женя

1.1 Гъер дзæбидыртæ	та	афтæ	сты	æмæ	тынг	тынг		
гъер	дзæбидыр	-т -æ	=та	афтæ	сты	æмæ	тынг	тынг
now	Caucasian.goat	PL NOM	=CONTR	so	be.PRS.3PL	and	very	very

zonndжын ысты	уыдон	дæр						
zonndжын	ысты	уыдон	=дæр					
clever	be.PRS.3PL	DemDist.PL.NOM	=PTCL					

Here were the goats, they are also very-very intelligent.

1.2 Гъер заграницæйæ	дæр	æрцæуынц	æмæ	уыдон	дæр	æмæ		
гъер	заграницæ	-йæ	=дæр	æр- цæу -ынц	æмæ	уыдон	=дæр	æмæ
now	abroad	ABL	=PTCL	PV go PRS.3PL	and	DemDist.PL.NOM	=PTCL	and

гъер адæймаджы	тæф	куы	бамбарой	уæд	ализдзынц			
гъер	адæймадж	-ы	тæф	куы	ба- мбар -ой	уæд	а- лизд -ынц	
now	man	GEN	smell	if	PV know SBJV.3PL	then	PV run PRS.3PL	

People even come from abroad and they (the hunters) too and, well, when they (the goats) feel the smell of man, they run away.

1.3 Сæ	разы	дард	ранæй	дæр	тамако	ма	бадым	
сæ=	раз	-ы	дард	ран	-æй	=дæр	тамако	ма
POSS.3PL=	front	INESS	distant	place	ABL	=PTCL	tobacco	NEG
апахъ	дæр	ма	бануаз		кæннодæ	дæ		сразæм
апахъ	=дæр	ма	ба- нуаз	*0	кæннодæ	=дæ		сразæм
moonshine	=PTCL	NEG	PV drink	IMP.2SG	otherwise	=2SG.ENCL.GEN		

базондзысты	аэмæ гъод алидзынц				
ба- зон -дзысты	аэмæ гъод а- лидз -ынц				
PV know FUT.3PL	and PV run PRS.3PL				
You must not smoke or drink near them, otherwise they recognize you and run away.					
1.4 Фæлæ сæм афтæ куы ацæуай	аэмæ сыл				
фæлæ =сæм	афтæ куы а- цæу -ай	аэмæ =сыл			
but =3PL.ENCL.ALL	so if PV go SBJV.2SG	and =3PL.ENCL.SUPER			
æүүәнкæй куы рацæуай	гъе уæд кæм фæхизынц гъе				
æүүәнк -æй куы ра- цæу -ай	гъе уæд кæм фæ- хиз -ынц гъе				
confidence ABL if PV go SBJV.2SG	well then where PV graze PRS.3PL	well			
уым сæ дард гъе заграницæйæ иу куы					
уым сæ= дард гъе заграницæ -йæ =иу куы					
DemDist.IN POSS.3PL= distant well abroad ABL =ITER if					
æрбацыдысты уæд мæк лæг йæд уыдис					
æрба- цыд -ысты уæд мæк лæг йæд уыд -ис					
PV go PST.INTR.3PL then we.GEN man then be PST.INTR.3SG					
охотсоюзы куыста					
охотсоюз -ы куыст -а					
hunters.union INESS work PST.TR.3SG					
And if, well, you approach them and gain their trust, then over there, where they herd, then them... (?) from abroad when (people) came, my husband was then, he worked in the hunters' union.					
1.5 Аэмæ иу куы æрбацыдысты	заграницæйæ уæд сыл				
аэмæ =иу куы æрба- цыд -ысты	заграницæ -йæ уæд =сыл				
and =ITER if PV go PST.INTR.3PL	abroad ABL then =3PL.ENCL.SUPER				
, гъер уыдон цы амардтайккой	ай та				
гъер уыдон цы а- мард -т -аиккой	ай =та				
now DemDist.PL.NOM what PV kill TR CNTRF.3PL	DemProx.NOM =CONTR				
знаменитый охотник уыдис	, Митя Күйдзиаты				
знаменитый охотник уыд -ис	Митя Күйдзиат				
be PST.INTR.3SG	Mitya Kudziev				
And when (people) came from abroad... well, whom could they have killed? But he was a famous hunter, Mitya Kuziaty.					
1.6 Гъемæ иу загъта	ныртæккæ уæм сæ аэз				
гъемæ =иу загът -а	ныртæккæ =уæм =сæ аэз				
so =ITER say PST.TR.3SG	now =2PL.ENCL.ALL =3PL.ENCL.GEN I				
ыстæрдзынæн аэмæ иу фехсут	зæгъгæ аэмæ дыууæ				
ыс- тæр -дзынæн аэмæ =иу фе- хс -ут	зæгъ -гæ аэмæ дыууæ				
PV chase FUT.1SG and =ITER PV shoot IMP.2PL say CONV and two					
сыкъайæн лæвæрдтой	æртæ килограммы сыгъзæрин				
сыкъа -йæн лæвæрд -т -ой	æртæ килограмм -ы сыгъзæрин				
horn DAT give TR PST.TR.3PL three kilogram GEN gold					
And so he told them, now I will bring them to you, and then you shoot, and for two horns they gave him 3 kilograms of gold.					
1.7 йæ дзидза та	йын турбазæмæ сдавать				
йæ= дзидза =та	=йын турбазæ -мæ сдавать				
POSS.3SG= meat =CONTR =3SG.ENCL.DAT tourist.centre ALL					
кодтой аэмæ уый	дæр первый сортыл нымад				
код -т -ой аэмæ уый	=дæр первый сорт -ыл нымад				
do TR PST.TR.3PL and DemDist.NOM =PTCL first quality SUPER count					

уыдис

уыд -ис

be PST.INTR.3SG

(One) gave meat away to the tourist centre, it was also considered to be first-class.

1.8	Аемæ тынг бирæ приход кодта	Митя Күздзиатæй
	аэмæ тынг бирæ приход код -т -а	Митя -æй

and very a.lot.of profit do TR PST.TR.3SG Mitya Kudzievy ABL

Mitya Kuziaty used to make a lot of profit.

1.9	Гъемæ иу сын æз дам уым сæ
	гъемæ =иу =сын æз =дам уым =сæ
	so =ITER =3PL.ENCL.DAT I =CIT DemDist.IN =3PL.ENCL.GEN
	батæрдзынæн æмæ уыдон гъер цас зыдтой
	ба- тæр -дзынæн æмæ уыдон гъер цас зыд -т -ой

PV chase FUT.1SG and DemDist.PL.NOM now how.much know TR PST.TR.3PL

марынта **йæдтæ**

мар -ын -т -æ йæд -т -æ
kill INF PL NOM then PL NOM

And he told (them): "I will bring you the goats", and what did they know about killing?

1.10	Ам дæм йæд күяннæ я ... æдзух күяннæ
	ам =дæм йæд күяннæ я ... æдзух күяннæ
	DemProx.IN =2SG.ENCL.ALL then how.not be.SBJV.3SG always how.not
	цæуай цуаны уæд ам чи цæры уыдон
	цæу -ай цуан -ы уæд ам чи цæр -ы уыдон

go SBJV.2SG hunting INESS then DemProx.IN who live PRS.3SG DemDist.PL.NOM

дæр нæ фæмарынц сæ къухы не фты
=дæр нæ фæ- мар -ынц сæ= къух -ы не фт -ы
=PTCL NEG PV kill PRS.3PL POSS.3PL= hand GEN NEG reach PRS.3SG

Here how could this not be... if you do not always go hunting, those who live here, if they do not kill, they lose their grip.

1.11	Гъемæ сæм иу æз дам уæм сæ
	гъемæ =сæм =иу æз =дам =уæм =сæ
	so =3PL.ENCL.ALL =ITER I =CIT =2PL.ENCL.ALL =3PL.ENCL.GEN
	батæрдзынæн æмæ дам к ... æз куы фæгæрах кæнон уæд дам
	ба- тæр -дзынæн æмæ =дам к ... æз куы фæ- гæрах кæн -он уæд =дам

PV chase FUT.1SG and =CIT I if PV shot do SBJV.1SG then =CIT

иу сымак дæр фæгæрах кæнут

=иу сымак =дæр фæ- гæрах кæн -ут
=ITER you.PL =PTCL PV shot do IMP.2PL

(He said) I will bring them to you, and when I shoot, then you shoot too.

1.12	Аемæ сыл иу хинæй рацыди æмæ иу
	аэмæ =сыл =иу хин -æй ра- цыд -и æмæ =иу
	and =3PL.ENCL.SUPER =ITER guile ABL PV go PST.INTR.3SG and =ITER
	куы батардта уæд сын иу уый

куы ба- тард -т -а уæд =сын =иу уый

if PV chase TR PST.TR.3SG then =3PL.ENCL.DAT =ITER DemDist.NOM

амардта æмæ иу уыцы раестæг уыдон дæр
а- мард -т -а æмæ =иу уыцы раестæг уыдон =дæр
PV kill TR PST.TR.3SG and =ITER that time DemDist.PL.NOM =PTCL

фæгæрах кодтой

фæ- гæрах код -т -ой
PV shot do TR PST.TR.3PL

And then he outsmarted them, and when he brought them, then he killed them himself while the others were shooting too.

1.13 **Æмæ сæм иу базъордта æмæ сæ**
 æмæ =сæм =иу ба- зъорд -т -а æмæ =сæ
 and =3PL.ENCL.ALL =ITER PV run TR PST.TR.3SG and =3PL.ENCL.GEN

иу ныхъæбистæ кодта ой маладæц-маладæц ды
 =иу ны- хъæбис -т -æ код -т -а ой маладæц-маладæц ды
 =ITER PV embrace PL NOM do TR PST.TR.3SG you.SG

йæ амардтай зæгъгæ ну сæхирдыгонау
 =йæ а- мард -т -ай зæгъ -гæ ну сæ= -хирдыгонау
 =3SG.ENCL.GEN PV kill TR PST.TR.2SG say CONV POSS.3PL= in.smbs.manner

And he ran towards them, embraced them and said: "well done!", "you killed them" in their language.

1.14 **Гъемæ иу ыстыр бузныгæй æрцыдысты æмæ гъер иу**
 гъемæ =иу ыстыр бузныг -æй æр- цыд -ысты æмæ гъер =иу
 so =ITER big thankful ABL PV go PST.INTR.3PL and now =ITER

уый ... уырдыгæй рацыдысты
 уый уырдыгæй ра- цыд -ысты

DemDist.NOM from.there PV go PST.INTR.3PL

So they returned from there grateful... they came from there.

1.15 **Æмæ сын гъер охот-союз наæма уыди**
 æмæ =сын гъер охотсоюз наæма уыд -и
 and =3PL.ENCL.DAT now hunters.union not.yet be PST.INTR.3SG

And they didn't have a hunters' union yet.

1.16 **Æмæ фондз азы махмæ цыдысты с ночевкой æхсæв иу**
 æмæ фондз аз -ы махмæ цыд -ысты с ночевкой æхсæв =иу
 and five year GEN we.ALL go PST.INTR.3PL night =ITER

махмæ цыдысты

махмæ цыд -ысты

we.ALL go PST.INTR.3PL

And they came to us for 5 years, with staying at night, they came to us at night.

1.17 **Æмæ гъе ахæм хорз адæмтæ дзы уыди гъе**
 æмæ гъе ахæм хорз адæм -т -æ =дзы уыд -и гъе
 and well such good people PL NOM =3PL.ENCL.ABL be PST.INTR.3SG well

ахæм æмæ дзы иутæ уырыссагай тынг хорз

ахæм æмæ =дзы иу -т -æ уырыссаг -ay тынг хорз

such and =3PL.ENCL.ABL one PL NOM Russian EQU very good

зыдтой

зыд -т -ой

know TR PST.TR.3PL

And they were so nice people, those ones, and some of them were very fluent in Russian.

1.18 **Фæлæ иинæтæ та наæ зыдтой æмæ иу**
 фæлæ иинæ -т -æ =та наæ зыд -т -ой æмæ =иу
 but other PL NOM =CONTR NEG know TR PST.TR.3PL and =ITER

сын æхсæвхуыссæн куы бакодтон уæд базыл
 =сын æхсæв хуыссæн куы ба- код -т -он уæд баз -ыл
 =3PL.ENCL.DAT night place.for.sleeping if PV do TR PST.TR.1SG then pillow SUPER

нæ хүйссыдысты аэмæ зæгъын цæуылнæ хүйссут
 нæ хүйссыд -ысты аэмæ зæгъ -ын цæуылнæ хүйс -ут
 NEG sleep PST.INTR.3PL and say PRS.1SG why.not sleep PRS.2PL

базыл

баз -ыл
 pillow SUPER

But the others were not. And when I made their beds, then they didn't sleep on the cushion, and I (said), why don't you sleep on the cushion?

1.19 **Æмæ дам адæймаг бон изæрмæ рацы-бацы кæны аæхсæв та**
 аэмæ =дам адæймаг бон изæр -мæ рацы-бацы кæн -ы аæхсæв =та
 and =CIT man day evening ALL entrance-exit do PRS.3SG night =CONTR
дам куы схуыса уæд дам хъуамæ йæ туг æнæ
 =дам куы с- хүйсс -а уæд =дам хъуамæ йæ= туг æнæ=
 =CIT if PV sleep SBJV.3SG then =CIT must POSS.3SG= blood without=
тормозæй йæд кæна ... куса
 тормоз -æй йæд кæн -а кус -а
 brake ABL then do SBJV.3SG work SBJV.3SG

And (he said), man walks around the whole day, and at night, when he goes to sleep, then the bed should work without brakes.

1.20 **Æмæ иу базтæ систой**
 аэмæ =иу баз -т -æ с- ист -ой
 and =ITER pillow PL NOM PV take PST.TR.3PL

And they removed the cushions.

1.21 **Гъемæ афтæ аэмæ уæд иу хатт ам аестдæсæй бадтысты**
 гъемæ афтæ аэмæ уæд иу хатт ам аестдæс -æй бадт -ысты
 so so and then one time DemProx.IN eighteen ABL sit PST.INTR.3PL
сæ президент дæр нæм уыдис
 сæ= президент =дæр =нæм уыд -ис
 POSS.3PL= president =PTCL =1PL.ENCL.ALL be PST.INTR.3SG

And so then once here there sat 18 people and their president was also here.

1.22 **Сæ американский президент аэмæ ам бадынц аэмæ**
 сæ= американский президент аэмæ ам бад -ынц аэмæ
 POSS.3PL= president and DemProx.IN sit PRS.3PL and
сын æз ну туры масæйæ фыдджынтæ
 =сын æз ну тур -ы масæ -йæ фыдджын -т -æ
 =3PL.ENCL.DAT I Caucasian.goat GEN meat ABL meat.pie PL NOM
скодтон пироги фыдджынтæ скодтон аэмæ ... как
 скодтон пироги фыдджын -т -æ с- код -т -он аэмæ как
 PV do TR PST.TR.1SG meat.pie PL NOM PV do TR PST.TR.1SG and
кушать они не знали
 кушать они не знали

Their American president, and they sat here, and I made them meat pies from goat meat, pies, meat pies I made and... they didn't know how to eat.

1.23 **Куыдæй баҳордтайккой уый нæ зыдтой**
 куыдæй ба- хорд -т -айккой уый нæ зыд -т -ой
 in.what.way PV eat TR CNTRF.3PL DemDist.NOM NEG know TR PST.TR.3PL

They didn't know how to eat.

- 1.24 **Æмæ уæд мæ ииннæтæ** **аэрбацыдысты** **æмæ уæд**
 аэмæ уæд мæ ииннæ -т -æ аэрба- цыд -ысты аэмæ уæд
 and then and other PL NOM PV go PST.INTR.3PL and then
райдыдтой **уыдон** **дæр** **хæрын**.
 ра- йдыд -т -ой уыдон =дæр хæр -ын
 PV begin TR PST.TR.3PL DemDist.PL.NOM =PTCL eat INF
 And then others came and they too began to eat.
- 1.25 **Æмæ уæд Мæскуйæ иу надзиратель уыдис**
 аэмæ уæд Мæскуы -йæ иу надзиратель уыд -ис
 and then Moscow ABL one inspector be PST.INTR.3SG
хъахъхъæнгæйæ чи кодта **ахæм æмæ**
 хъахъхъæн -гæ -йæ чи код -т -а ахæм æмæ
 guard CONV ABL who do TR PST.TR.3SG such and
нæхионтæй **уæртæ уым** **срасыг и пьяный æмæ**
 нæ= хи -он -т -æй уæртæ уым с- расыг и пьяный æмæ
 POSS.1PL= REFL.GEN ADJ PL ABL there DemDist.IN PV drunk EXST and
уым хуыссыдис **афтæ**.
 уым хуыссыд -ис афтæ
 DemDist.IN sleep PST.INTR.3SG so
 And at that time there was an inspector from Moscow, who protected some of them and of us. There he got drunk and so slept there.
- 1.26 **Æмæ дам мæ надзиратель уже амарди**
 аэмæ =дам мæ= надзиратель уже а- мард -и
 and =CIT POSS.1SG= inspector already PV die PST.INTR.3SG
 And that inspector is now dead already.